

”Haslestad-brannene ti år etter”

1. Dette prosjektet er utarbeidet av journalist Bjørn Rønningen. Fotografer som har bidratt er Anne Charlotte Schjøll (Tønsbergs Blad), Per Moe (Tønsbergs Blad) og Torill Funderud (LO Media).
2. Prosjekt-tittel: ”Haslestad-brannene ti år etter”
3. Prosjektet er publisert i Tønsbergs Blad i to hovedbolker - lørdag 26. august og mandag 28. august 2000. En oppfølger ble trykket fredag 1. september.
4. Redaksjon: Tønsbergs Blad AS, postboks 2003, 3103 Tønsberg. Telefon 33 37 30 00
5. Privatadresse: Bjørn Rønningen, Gurannveien 31, 3080 Holmestrand. Telefon 33 05 00 30
6. Redegjørelse for arbeidet:
 - a) Prosjektet ”Haslestad-brannene ti år etter” er et resultat av en idé som utviklet seg gradvis fra våren 1999. Den gang ble undertegnede kontaktet av en person som slet med store fysiske og psykiske plager relatert til en arbeidsulykke (brann) ved sagbruket Haslestad Bruk i Hof kommune, Vestfold. Ulike vurderinger medførte at redaksjonen den gang valgte ikke å gå videre på denne saken. Et samtidig søk i avisens tekstarkiv viste at Tønsbergs Blad hadde omtalt den samme arbeidsulykken, siste gang i april 1995, dog uten å foreta en bred fremstilling av hendelsene. Da det utover høsten 1999/vinteren 2000 kom flere til dels anonyme telefonhenvendelser om at alt ikke hadde vært som det burde være ved sagbruket, og at mange mennesker fortsatt slet med skader, fødtes ideen om en dokumentar om de såkalte Haslestad-brannene. Tilfeldigvis var det også et slags jubileum – høsten 2000 ville det være ti år siden de første ulmebrannene oppsto.
 - b) Prosjektet var tenkt som en dokumentarisk gjennomgang av Haslestad-brannene ti år etter. Den sentrale problemstillingen var: Hva skjedde virkelig? Hvordan/hvorfor kunne dette skje? Og hvordan har det gått med de involverte?
 - c) Problemstillingen fra utgangspunktet ble ikke fraveket underveis. Men da jeg begynte å snakke med sentrale personer og lese relaterte dokumenter, dukket det snart opp nye problemstillinger i tillegg. Blant andre: Hvorfor tok ingen ansvarlige myndigheter tak i sykdomsproblemene som dukket opp nokså umiddelbart? Hvordan har påtalemyndigheten forholdt seg til hendelsene? Og hvordan forholder samfunnet seg i dag til isocyanater, stoffene som rammet så mange ved Haslestad Bruk?
 - d) Arbeidsmetodikken ble lagt opp slik at det undersøkende arbeidet de første månedene skulle foregå når det passet prosjektets fremdrift. Det vil si at enkelte uker ble det gjort mye arbeid, i andre uker mindre eller kanskje ingenting. Først en uke før tidspunkt for publisering begynte jeg å arbeide med prosjektet på heltid. Det ble kontinuerlig ført logg over hvilke kilder som ble kontaktet og når dette skjedde. ”Loggboken” viser at første avtale ble gjort i februar 2000.

Utgangspunktet var å favne bredt i begynnelsen av materiale-innsamlingen. Det ble brukt en lang rekke både muntlige og skriftlige kilder. For eksempel er den historiske/dokumentariske gjennomgangen av Haslestad-brannene bygget på opplysninger fra bl.a. syv intervjuobjekter, en offentlig rapport og en dagbok skrevet av en ansatt ved sagbruket. 12 ansatte ved sagbruket ble kontaktet både skriftlig og telefonisk med forespørsel om de ville bidra med opplysninger. Gjennom sentrale personer (ansatte, tidligere ansatte og andre) fikk jeg tilgang på store mengder skriftlig materiale, blant annet brevvekslinger, rapporter o.a. Jeg har også støttet meg til vårt eget avisarkiv, fagpersoner på yrkesmedisin, de involvertes advokat, lover og forskrifter, Arbeidstilsynet, Folkeregisteret og en utredning gjennomført av Statens Arbeidsmiljøinstitutt. Den daværende lederen ved sagbruket nektet på vår forespørsel å bidra med fakta til fremstillingen. Han avviste også enhver form for kommentar.

En spesiell utfordring til kildekritikken var at flere av mine muntlige kilder lider av ulik grad av hukommelsessvikt etter påvirkningen av branngasser. Dessuten oppsto brannene for snart ett tiår siden. Mange detaljer kunne ha blitt utvisket eller fordreid, også fordi brannene var en psykisk hard påkjennelse for mange.

De fleste kildene var relativt åpne, utfordringen var som oftest å skaffe oversikten i en stor informasjonsmengde. Kun på ett område ble informasjonstilgangen oppfattet som problematisk. Det var overfor politi og påtalemyndighet. Seks representanter fra ulike nivåer i disse etatene ble kontaktet i sakens anledning. Disse blir av undertegnede oppfattet unnvikende og lite hjelpsomme. Det lyktes da heller ikke å få et fornuftig svar på spørsmål rundt politietterforskningen på den tiden som var til rådighet før publisering.

7. Det ble jobbet kun én uke med prosjektet på heltid. I tillegg ble det anslagsvis brukt halvannen til to uker med enkeltdager og enkelttimer.
8. Prosjektet resulterte i en serie i Tønsbergs Blad som tydeligvis har blitt lest i lokalmiljøet og blant folk med spesiell kjennskap/interesse for arbeidsulykker, isocyanater osv. Jeg har i ettertid hatt en prat med mange lokale innbyggere som sier de ikke kjente disse sidene ved Haslestad-brannene, til tross for at hendelsen er godt kjent i bygdemiljøet. Mitt håp er at hverdagen etter dette kan bli noe lettere for de Haslestad-ansatte som ble rammet av ulike former for "usynlige" plager. Og at de i lokalmiljøet kan møtes med forståelse og ikke fordømmelse og påstander om latskap og arbeidsskyhet.

Ingen av opplysningene som fremkom i serien er i ettertid betvilt eller forlangt rettet. Det eneste er forbyggingen av to navn, noe som ble rettet og beklaget i påfølgende avis.

9. Holmestrand 13.01.01. Bjørn Rønningen